

Sprawozdanie z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2014 roku

1. Wprowadzenie

Rok 2014 był szesnastym pełnym rokiem działalności Rady ds. Systemu Płatniczego, organu opiniodawczo-doradczego przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego, utworzonej na podstawie *uchwały Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 10 czerwca 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego*.

Rada ds. Systemu Płatniczego uznała w 2000 r. za wskazane opracowywanie rocznych sprawozdań ze swojej działalności oraz rozpatrywanie i przyjmowanie ich na pierwszym posiedzeniu Rady w kolejnym roku, a następnie przedstawianie do zatwierdzenia Zarządowi Narodowego Banku Polskiego. Podobne sprawozdania za lata 1998-2013 były przyjęte przez Radę ds. Systemu Płatniczego i zatwierdzone przez Zarząd Narodowego Banku Polskiego.

2. Działalność Rady ds. Systemu Płatniczego w 2014 r.

2.1. Aspekty organizacyjne

Skład osobowy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2014 r. przedstawiono w załączniku nr 1.

W załączniku tym podano również nazwiska osób upoważnionych przez członków Rady na mocy *uchwały Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 10 czerwca 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego* zmienionej *uchwałą nr 44/2001 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 13 lipca 2001 r.* do reprezentowania ich w pracach Rady w razie ich nieobecności.

Poza członkami Rady i osobami upoważnionymi w posiedzeniach uczestniczyli eksperci z instytucji reprezentowanych w Radzie, a także zaproszeni przedstawiciele innych instytucji, jeżeli ich obecność była uzasadniona tematyką posiedzenia.

Przewidywany zakres zagadnień rozpatrywanych przez Radę ds. Systemu Płatniczego został określony w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2014 roku*, zwanym dalej *Planem* (załącznik nr 2), który został opracowany na podstawie propozycji członków Rady i przyjęty na posiedzeniu Rady w dniu 14 kwietnia 2014 r.

W 2014 roku Rada odbyła 4 posiedzenia w dniach: 14 kwietnia, 13 czerwca, 26 września i 12 grudnia.

Miejscem wszystkich posiedzeń była siedziba Centrali NBP.

Wszystkim posiedzeniom Rady przewodniczył p. Piotr Wiesiołek, Przewodniczący Rady, Wiceprezes NBP – Pierwszy Zastępca Prezesa NBP.

Po każdym posiedzeniu wydawano komunikat prasowy, który następnie był przekazywany środkom masowego przekazu oraz publikowany na stronie internetowej NBP.

W roku sprawozdawczym Rada zajęła się 34 tematami, przy czym zrealizowała 31 spośród 33 tematów objętych *Planem*. Temat *Model funkcjonowania elektronicznej faktury w sektorze bankowym* został, na wniosek Związku Banków Polskich, niezrealizowany w 2014 r., zostanie włączony do *Rocznego planu pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2015 r.* Temat *Przedstawienie przez organizacje płatnicze i operatorów bankomatów formalnego stanowiska w odniesieniu do wniosków i rekomendacji zawartych w Raporcie z prac Zespołu Roboczego ds. Opłat Bankomatowych* nie został zrealizowany w konsekwencji stwierdzonego przez Radę braku potrzeby wydawania rekomendacji w sprawie opłat bankomatowych.

Ze względu na potrzebę zmiany charakteru materiału temat *Informacja nt. stanu prac Zespołu roboczego ds. badania kosztów instrumentów płatniczych na polskim rynku* przeniesiono z grupy tematów dyskusyjnych (A) do grupy tematów informacyjnych (B).

W roku sprawozdawczym Rada zajęła się dodatkowo trzema następującymi tematami:

- Podsumowanie dotychczasowych wyników realizacji projektu Akademia „Dostępne Finanse”,
- Analiza opłat na rynku usług bankomatowych w Polsce v. 2.0,
- Informacja Ministerstwa Finansów nt. najważniejszych wyzwań i problemów dotyczących implementacji do prawa polskiego Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego (Dyrektywa PAD).

Włączenie do *Planu* ww. tematów nastąpiło w wyniku zgłoszenia takiej potrzeby przez niektórych członków Rady.

Spośród 32 tematów merytorycznych, którymi Rada zajęła się w 2014 r., 15 należało do grupy tematów dyskusyjnych (kategoria A), zaś 17 było tematami informacyjnymi (kategoria B).

2.2. Aspekty merytoryczne

W roku sprawozdawczym, podobnie jak w kilku latach poprzednich, prace Rady grupowały się w dwóch obszarach tematycznych:

- zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań stawianych systemom płatniczym krajów członkowskich Unii Europejskiej, obejmujące następujące tematy:

w kategorii A:

- Usługi Grupy KDPW w zakresie transakcji repo,
- Informacja na temat stanu dostosowania Polski do przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiającego wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 924/2009 – analiza i wnioski,
- Informacja Ministerstwa Finansów nt. najważniejszych wyzwań i problemów dotyczących implementacji do prawa polskiego Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego (Dyrektywa PAD),

w kategorii B:

- Sprawozdanie z migracji SEPA w Polsce,
 - Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE za 2013 r.,
- zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego, w tym:

w kategorii A:

- Analiza kosztów i opłat na rynku bankomatowym w Polsce i ich wpływu na rozwój obrotu bezgotówkowego,
- Raport *Produkt cash back, jako alternatywne źródło dostępu do gotówki, i możliwości jego dalszego rozwoju w Polsce,*
- Raport z badania postaw Polaków wobec obrotu bezgotówkowego,
- Informacja na temat wdrożenia przez banki rekomendacji Rady ds. Systemu Płatniczego w zakresie bezpieczeństwa kart zbliżeniowych z dnia 30 września 2013 r.,
- Zmiany w sposobie numeracji banków i ich jednostek organizacyjnych,
- Podsumowanie dotychczasowych wyników realizacji projektu Akademia „Dostępne Finanse”,
- Raport z prac Zespołu Roboczego ds. Opłat Bankomatowych,
- Ocena zasadności i możliwości uczestnictwa polskich banków i złotego w systemie CLS,

- Raport z badania postaw młodego pokolenia Polaków wobec obrotu bezgotówkowego,
- Informacja o realizacji Programu Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego w Polsce na lata 2014-2020 w I półroczu 2014 r.

Ponadto Rada zaopiniowała *Ocenę funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2013 r. i Ocenę funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2014 r.*

w kategorii B:

- Nowelizacja normy polecenie przelewu/wpłata gotówkowa,
- Niekartowe schematy płatności bezgotówkowych na świecie,
- Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (czerwiec-grudzień 2013 r.),
- Analiza opłat na rynku usług bankomatowych w Polsce v. 2.0,
- Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (grudzień 2013 r. – czerwiec 2014 r.),
- Informacja na temat stanu prac Zespołu roboczego ds. badania kosztów instrumentów płatniczych na rynku polskim,
- Dobre praktyki w sprawie obsługi osób z niepełnosprawnościami przez banki (II edycja),
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w IV kwartale 2013 r.,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w I kwartale 2014 r.,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w II kwartale 2014 r.,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w III kwartale 2014 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – IV kwartał 2013 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – I kwartał 2014 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – II kwartał 2014 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – III kwartał 2014 r.

Poniżej przedstawiono krótkie omówienie tematów należących do kategorii A, prezentowanych podczas posiedzeń Rady, oraz postanowień Rady wynikających z rozpatrywania poszczególnych tematów według podanej powyżej klasyfikacji.

2.2.1. Zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań stawianych systemom płatniczym krajów członkowskich Unii Europejskiej

Usługi Grupy KDPW w zakresie transakcji repo

Informację na powyższy temat przedstawił Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. na posiedzeniu Rady w dniu 26 września 2014 r.

Poinformowano, że zgodnie ze strategią Grupy KDPW, przyjętą w 2013 r., budowany jest szeroki pakiet usług potransakcyjnych dla uczestników polskiego rynku kapitałowego, a KDPW dąży do uzyskania pozycji infrastruktury pierwszego wyboru dla firm inwestycyjnych działających w Polsce. Na ten cel ukierunkowane są projekty rozwojowe. Istotnymi działaniami na drodze do jego osiągnięcia były: zarejestrowanie przez Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA) w listopadzie 2013 r. repozytorium transakcji KDPW, uzyskanie przez KDPW_CCP w grudniu 2013 r. prawa do nadawania kodów LEI, zaś w kwietniu 2014 r. autoryzowanie KDPW_CCP S.A. jako kontrahenta centralnego w rozumieniu rozporządzenia EMIR. Obecnie wprowadzane są dwie funkcjonalności wzbogacające ofertę infrastruktury potransakcyjnej:

- automatyzacja zabezpieczeń dla transakcji repo w zakresie rozliczeń instrumentów OTC
W dniu 4 sierpnia 2014 r. KDPW uruchomił usługę o nazwie *tri-party repo*. Celem tego przedsięwzięcia było zbudowanie infrastruktury wspierającej zawieranie długoterminowych transakcji repo. Usługa przeznaczona jest dla uczestników KDPW, tj. przede wszystkim dla banków. Została ona zaprojektowana na potrzeby umów repo, zawieranych bilateralnie pomiędzy podmiotami działającymi na polskim rynku, ale będzie wdrożona w niedługim czasie w ramach platformy transakcyjnej przeznaczonej dla papierów skarbowych. Omówiono szczegóły funkcjonowania tej usługi.
- system gwarantowania rozliczeń transakcji, m.in. transakcji repo
Odpowiedni projekt zrealizowano w odpowiedzi na zapotrzebowanie zgłoszone przez klientów - uczestników rynków TBS Poland. Przedstawiono zasady rozliczania i rozrachunku transakcji repo objętych systemem gwarantowania rozliczeń w KDPW_CCP. Do spodziewanych korzyści dla banków z przeprowadzania rozliczeń poprzez KDPW_CCP zaliczono zmniejszenie ryzyka kredytowego, a wraz z rozwojem przedmiotowej usługi także na zwiększeniu płynności transakcyjnej i relatywnie niższych wagach ryzyka na ekspozycję wobec KDPW_CCP.

Przedstawiciel KDPW S.A. zwrócił się do Rady z prośbą o poparcie projektu OTC Clearing i poddanie pod rozagę bankom działającym w Polsce wykorzystanie rozliczeń instrumentów pochodnych z rynku OTC w autoryzowanej izbie CCP w celu obniżenia ryzyka w sektorze bankowym, w szczególności ryzyka niewykonania zobowiązań przez kontrahentów. Omówiono plany KDPW S.A. na przyszłość. W szczególności poinformowano, że obecnie kończą się testy związane z rozbudową systemu mającą na celu umożliwienie rozliczania instrumentów nominowanych w walutach innych niż złoty, w pierwszej kolejności w euro. Trwają również prace zmierzające do uzyskania przez KDPW_CCP autoryzacji w tym zakresie. Uczestnikami KDPW_CCP są obecnie praktycznie wszystkie duże banki działające na rynku OTC. KDPW_CCP prowadzi starania o pozyskanie jako uczestników partnerów z Londynu i utrzymuje ożywione kontakty międzynarodowe, w szczególności z ESMA, pozwalające śledzić bieżące trendy w przedmiotowej dziedzinie.

Rada zapoznała się z informacją KDPW S.A. nt. usług Grupy KDPW w zakresie transakcji repo. W celu obniżenia ryzyka w sektorze bankowym, w szczególności ryzyka niewykonania zobowiązań przez kontrahentów, Rada postanowiła rekomendować bankom działającym w Polsce

kierowanie transakcji instrumentami pochodnymi OTC oraz transakcji repo do rozliczania w autoryzowanej izbie CCP.

Informacja na temat stanu dostosowania Polski do przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiającego wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 924/2009 – analiza i wnioski

Informację na powyższy temat przedstawił Departament Systemu Płatniczego NBP (DSP NBP) na posiedzeniu Rady w dniu 12 grudnia 2014 r. Podjęcie przedmiotowej tematyki stanowiło kontynuację dyskusji nad różnymi aspektami rozporządzenia, podjętej przez Radę w 2012 r. Przypomniano, że głównym celem rozporządzenia było wprowadzenie otwartych, wspólnych standardów, zasad i praktyk w zakresie płatności, a także przyspieszenie przechodzenia na standard SEPA. Ustanowiło ono wymogi techniczne, które obecnie mogą być spełnione przez schematy opracowane przez Europejską Radę ds. Płatności (*European Payments Council – EPC*). Rozporządzenie wiąże w całości państwa członkowskie UE oraz pozostałe kraje Europejskiego Obszaru Gospodarczego i jest stosowane bezpośrednio od dnia 31 marca 2012 r. Wymogi techniczne ustanowione w rozporządzeniu mają zastosowanie do transakcji poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro i są stosowane do państw należących do strefy euro od dnia 1 sierpnia 2014 r., natomiast w państwach nienależących do strefy euro, w tym w Polsce, spełnienie tych wymogów będzie konieczne do dnia 31 października 2016 r. Wskazano rodzaje transakcji, do których rozporządzenie nie stosuje się. Przedstawiono informację o działaniach podjętych w Polsce w zakresie wdrażania obowiązków nałożonych przez rozporządzenie, które miały miejsce od września 2012 r. Omówiono przebieg wdrażania rozporządzenia w Polsce i jego dotychczasowe efekty. Na tym tle wyrażono pogląd, że migracja na jednolite standardy płatności w Polsce przebiega zadowalająco, niemniej jednak dostawcy usług płatniczych oraz podmioty prowadzące system powinny podejmować dalsze wysiłki w celu spełnienia wymogów rozporządzenia do dnia 31 października 2016 r.

DSP NBP zwrócił się do Rady z prośbą o przyjęcie następujących wniosków:

- 1) dostawcy usług płatniczych, w szczególności banki oraz podmioty prowadzące systemy płatności, powinni podjąć odpowiednie kroki w celu spełnienia do dnia 31 października 2016 r. wymogów określonych w rozporządzeniu,
- 2) banki powinny na bieżąco aktualizować dane dotyczące kodów BIC, udostępnione na stronie internetowej NBP,
- 3) dalszych analiz i rozstrzygnięcia wymaga kwestia możliwości realizowania poleceń przelewu w euro niespełniających wymogów rozporządzenia w ramach bankowości korespondenckiej po dniu 31 października 2016 r.
- 4) dalszych analiz i rozstrzygnięcia wymaga kwestia, czy w kontekście planowanego przez KIR S.A. udostępnienia uczestnikom systemu Euro Elixir możliwości realizowania polecenia zapłaty w formacie SEPA bankiem pośredniczącym w rozliczeniach tego instrumentu będzie NBP czy bank komercyjny,
- 5) w celu ułatwienia procesu wprowadzania wspólnej waluty w przyszłości, można rozważyć stopniowe dostosowanie krajowych instrumentów płatniczych denominowanych w złotych

do standardów SEPA. Dotyczyłyby to w szczególności instrumentów płatniczych realizujących płatności na rzecz ZUS oraz urzędów skarbowych. W opinii DSP Minister Finansów, NBP, ZUS oraz powinny podjąć odpowiednie, niezbędne działania, mające na celu wypracowanie właściwych standardów dla tych płatności. Z tego względu DSP NBP proponuje powołać zespół roboczy przy Radzie ds. Systemu Płatniczego, którego zadaniem byłaby analiza oraz opracowanie rekomendacji w zakresie ewentualnego wcześniejszego, tj. przed przystąpieniem Polski do strefy euro, dostosowania płatności w złotych do standardów SEPA i ich przedstawienie Radzie ds. Systemu Płatniczego.

6) należy przeprowadzić stosowne i zakrojone na odpowiednią skalę kampanie informacyjne, obejmujące szeroko pojęty sektor usług płatniczych i mające na celu zwiększenie świadomości społecznej oraz przygotowanie obywateli do migracji do nowych standardów płatności.

Rada zapoznała się z informacją na temat stanu dostosowania Polski do przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiającego wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 924/2009. W wyniku dyskusji nad wnioskami przedstawionymi przez DSP NBP, koncentrującej się głównie wokół wniosku nr 5, Rada uznała, że obecnie zbyt intensywne prowadzenie prac związanych z przystosowaniem płatności w złotych do standardów SEPA byłoby przedwczesne. Powyższe stanowisko Rady dotyczyło m.in. propozycji powołania zespołu roboczego, o którym mowa w ww. wniosku. Rada zaakceptowała pozostałe wnioski dla Polski, zawarte w zaprezentowanym materiale.

Informacja Ministerstwa Finansów nt. najważniejszych wyzwań i problemów dotyczących implementacji do prawa polskiego Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego (Dyrektywa PAD)

Różne aspekty dyrektywy PAD były przedmiotem zainteresowania Rady od 2013 r. Materiał informacyjny na temat wniosku Komisji Europejskiej dotyczącego projektu dyrektywy PAD DSP NBP przedstawił Radzie w czerwcu 2013 r. Temat *Projekt dyrektywy PAD oraz związane z nią plany sektora bankowego w Polsce*, prezentowany przez Związek Banków Polskich, był przedmiotem dyskusji na posiedzeniu Rady we wrześniu 2013 r. Kontynuacją tematyki poświęconej Dyrektywie PAD była informacja nt. najważniejszych wyzwań i problemów dotyczących implementacji dyrektywy PAD do polskiego prawa, przedstawiona przez Ministerstwo Finansów na posiedzeniu Rady w dniu 12 grudnia 2014 r. Poinformowano, że dyrektywa PAD została opublikowana w sierpniu 2014 r. Wyjaśniono, że dyrektywa PAD ma charakter prokonsumencki i, zdaniem MF, będzie trudna do zaimplementowania ze względu na fakt, że zawiera wiele pojęć niedookreślonych i pozostawia dużą swobodę państwom członkowskim UE, co skłania do dyskusji w procesie legislacyjnym i może utrudniać osiągnięcie kompromisu. Poinformowano, że przy Ministrze Finansów została powołana grupa robocza z udziałem przedstawicieli rynku w celu opracowania wstępnego projektu odpowiedniej ustawy. Zaznaczono, że Ministerstwo Finansów otwarcie podchodzi do procesu implementacyjnego i zamierza od początku tworzenia przepisów konsultować z rynkiem kwestie związane z implementacją, aby uniknąć znacznych rozbieżności podczas konsultacji formalnych, co powinno pozwolić na rozstrzygnięcie wszystkich dylematów do momentu opracowania ostatecznego projektu ustawy.

Wymieniono trzy następujące, główne elementy dyrektywy PAD, określające jej zakres przedmiotowy:

- transparentność opłat ponoszonych przez konsumentów w związku z rachunkami,
- dostęp do bezpłatnych lub tanich rachunków płatniczych o podstawowej funkcjonalności,
- kwestia dotycząca przenoszenia rachunków płatniczych pomiędzy dostawcami usług płatniczych.

Do najważniejszych kwestii związanych z implementacją dyrektywy PAD do polskiego prawa zaliczono:

- obowiązek stworzenia standardowej terminologii związanej z usługami płatniczymi powiązanych z rachunkiem płatniczym,
- stworzenie systemu porównywarek opłat związanych z podstawowymi usługami związanymi z rachunkami płatniczymi.

Zdaniem Ministerstwa Finansów, głównymi dylematami związanymi z implementacją dyrektywy PAD do polskiego prawa są:

- dedykowanie dyrektywy, w części dotyczącej dostępu do podstawowych rachunków płatniczych, instytucjom kredytowym, przy równoczesnym pozostawieniu pewnych opcji, w szczególności umożliwiających rozszerzenie przepisów o rachunku podstawowym, również na dostawców usług płatniczych innych niż instytucje kredytowe, np. na SKOK-i, które są istotne z punktu widzenia ubankowienia polskiego społeczeństwa, bowiem w obszarach niszowych z punktu widzenia działalności banków zapewniają konsumentom dostęp do rachunków, kart płatniczych i innych funkcjonalności związanych z rachunkami,
- problem instytucji płatniczych. Podmioty te prowadzą rachunki o bardzo specyficznej, ewentualnie ograniczonej funkcjonalności. Powstaje zatem pytanie, czy ustawa implementująca dyrektywę PAD w części dotyczącej dostępu do podstawowego rachunku płatniczego powinna swoim zakresem obejmować także instytucje płatnicze.

Poinformowano, że wyżej wspomniana grupa robocza odbyła pierwsze spotkanie w dniu 8 grudnia 2014 r. Przedmiotem tego spotkania były następujące kwestie:

- ograniczenie przepisów implementujących PAD w części dotyczącej dostępu do podstawowego rachunku płatniczego do instytucji kredytowych bądź rozszerzenie ich na instytucje płatnicze przy założeniu, że w przyszłości będą one miały możliwość prowadzenia rachunków, podobnie jak banki i SKOK-i,
- kwestia wyznaczenia w Polsce organów odpowiedzialnych za istotne sprawy związane z dyrektywą PAD. Dyrektywa PAD ma na celu standaryzację usług płatniczych. Zgodnie z interpretacją Ministerstwa Finansów, zobowiązuje ona wszystkie państwa członkowskie UE do uzgodnienia z EBA i Komisją Europejską, w terminach wynikających z dyrektywy, wykazu najbardziej reprezentatywnych usług powiązanych z rachunkiem płatniczym. W oparciu o ww. wykaz wystandaryzowanych usług będą funkcjonowały porównywarki internetowe oparte na standardowej terminologii, obowiązującej wszystkich dostawców usług płatniczych w Polsce, oraz wszystkie przepisy dyrektywy związane z tą terminologią. Poinformowano, że nie podjęto jeszcze decyzji, które organy w Polsce będą odpowiedzialne za stworzenie wykazu najbardziej reprezentatywnych usług powiązanych z rachunkiem płatniczym. W

kwestii organów odpowiedzialnych dyrektywa PAD przewiduje możliwość dokonania podziału na organy ochrony konkurencji i konsumentów oraz organy odpowiedzialne za nadzór ostrożnościowy. Obecnie trwają uzgodnienia w tej sprawie.

Rada zapoznała się z informacją Ministerstwa Finansów nt. najważniejszych wyzwań i problemów dotyczących implementacji do prawa polskiego Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego (Dyrektywa PAD).

2.2.2. Zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego

Analiza kosztów i opłat na rynku bankomatowym w Polsce i ich wpływu na rozwój obrotu bezgotówkowego

Raport analityczno-badawczy na powyższy temat zaprezentował DSP NBP na posiedzeniu Rady w dniu 14 kwietnia 2014 r. Przedstawiono następujące przesłanki podjęcia przez NBP tematyki opłat bankomatowych:

- niemal trzykrotne obniżenie w 2010 r. przez obie organizacje kartowe opłat serwisowych uiszczanych przez banki – wydawców kart na rzecz tych operatorów bankomatów, z którymi banki nie mają podpisanych umów bilateralnych,
- prowadzone w ramach prac rządowych, dotyczących nowelizacji ustawy o usługach płatniczych, dyskusje nad potrzebą wprowadzenia do tego aktu prawnego przepisu umożliwiającego operatorom bankomatów pobieranie dodatkowych opłat od klientów za usługi bankomatowe (tzw. opłat *surcharge*), zakończone odstąpieniem przez Ministerstwo Finansów od zgłaszania propozycji odpowiednich zapisów w ustawie,
- wystąpienie Ministerstwa Finansów do NBP z wnioskiem o zajęcie się, w ramach Rady ds. Systemu Płatniczego, kwestią modeli prowizyjnych na rynku bankomatowym i przeanalizowanie wpływu tych modeli na rozwój obrotu bezgotówkowego.

Przedstawiono zakres i sposób prowadzenia prac nad powyższym tematem. W szczególności poinformowano, że zakres prac został podzielony na dwa etapy. Celem pierwszego z nich, realizowanego samodzielnie przez NBP, było sporządzenie diagnozy stanu rynku bankomatowego i funkcjonujących na nim opłat. W drugim etapie został powołany Zespół Roboczy ds. Opłat Bankomatowych (zwany dalej Zespołem), któremu powierzono przeprowadzenie odpowiednich analiz i sformułowanie wniosków w przedmiotowej dziedzinie. Wyjaśniono, że efektem prac zakończonego już pierwszego etapu jest obecnie prezentowany Radzie raport, składający się z trzech części: ogólnej charakterystyki bankomatów, charakterystyki rynku usług bankomatowych w Polsce oraz opłat funkcjonujących na rynku usług bankomatowych w Polsce. Planuje się uzupełnienie raportu o rozdział dotyczący doświadczeń zagranicznych w przedmiotowej dziedzinie. Omówiono szczegółowo zawartość poszczególnych części raportu. Wyjaśniono, że zależnie od relacji między bankiem – wydawcą karty a operatorem bankomatu w Polsce występują obecnie trzy modele opłat bankomatowych:

- bankomat własny banku – wydawcy karty. W tym przypadku banki najczęściej nie pobierają opłat serwisowych.

- między bankiem – wydawcą karty a operatorem bankomatu została zawarta umowa bilateralna. Opłaty są pobierane od banków zgodnie z umową, ale część banków nie pobiera opłat od klientów. Teoretycznie istnieje możliwość pobierania tzw. *disloyalty fee* oraz opłaty *surcharge*, choć w praktyce nie stwierdzono występowania tych opłat.
- bankomat nie należy do banku – wydawcy, a między bankiem a operatorem bankomatu nie została zawarta odpowiednia umowa. W tym przypadku mogą wystąpić trzy rodzaje opłat: opłata serwisowa (pobierana przez operatora bankomatu od banku), *disloyalty fee* (pobierana przez bank od klienta) oraz *surcharge* (pobierana przez operatora bankomatu od klienta).

Przypomniano, że w 2010 r. organizacje VISA i MasterCard obniżyły niemal trzykrotnie opłatę serwisową, stosowaną przy wypłacie gotówki w bankomacie obcym, w przypadku gdy taka transakcja jest przetwarzana przez organizację płatniczą. Wyjaśniono, że przepisy dyrektywy o usługach płatniczych nie zakazują pobierania opłaty *surcharge*, ale dają państwom członkowskim prawo wprowadzenia ustawowego zakazu jej pobierania. Obecnie sprawa opłaty *surcharge* nie jest w Polsce uregulowana. Omówiono przebieg prac Zespołu, w którego skład weszli przedstawiciele wszystkich podmiotów reprezentujących najważniejszych interesariuszy rynku bankomatowego, a także Ministerstwa Finansów, UKNF, UOKiK, Federacji Konsumentów, ZBP oraz NBP. W wyniku dyskusji podczas pierwszego spotkania Zespołu określono następujące kwestie wymagające wyjaśnienia:

- Czy należy rozwijać bankomaty? A jeżeli tak, to jak: czy ilościowo, czy jakościowo?
- Czy bankomaty będą w przyszłości nadal głównym źródłem dostępu do gotówki w Polsce? Czy realną alternatywą dla bankomatów może być usługa *cash back*?
- Czy zwiększenie liczby bankomatów będzie mieć istotny wpływ na wzrost ubankowienia i rozwój obrotu bezgotówkowego w Polsce, czy też nie będzie mieć dla tego rozwoju żadnego znaczenia?
- Czy można rozstrzygnąć problem opłat bankomatowych i przygotować ewentualne rekomendacje bez poznania realnych kosztów związanych z użytkowaniem i obsługą bankomatów?
- Czy należy wprowadzić opłaty *surcharge* dla transakcji bankomatowych? Jeżeli tak, to czy wprowadzenie *surcharge* będzie mieć miejsce rzeczywiście jedynie w nierentownych urządzeniach, czy może być powszechne? Czy można wprowadzić skutecznie opłatę *surcharge* bez zmiany ustawowej?
- Czy opłaty powinny być regulowane tylko przez rynek, czy jest niezbędna ingerencja ustawodawcy?
- Jakie są przewidywane kierunki rozwoju rynku bankomatowego w Polsce? Czy bankomat będzie nadal głównie źródłem dostępu do gotówki, czy będzie pełnić w większej mierze inne funkcje? Czy wzbogacenie bankomatów o nowe funkcje może przynieść dodatkowe przychody dla operatorów?

Poinformowano, że zamiarem Zespołu jest znalezienie odpowiedzi na powyższe pytania. Termin Przedstawienia Radzie raportu końcowego z prac Zespołu wraz z wnioskami przewidziano na wrzesień 2014 r.

W dyskusji, koncentrującej się wokół ww. kwestii wymagających wyjaśnienia, dominował pogląd, że do kwestii rozwoju rynku bankomatowego w Polsce należy zastosować podejście wolnorynkowe. W konsekwencji Zespół nie powinien formułować rekomendacji w tej dziedzinie. Rada zapoznała się z raportem analityczno-badawczym *Analiza opłat na rynku usług bankomatowych w Polsce, przygotowanym przez Narodowy Bank Polski, i pierwszymi wynikami prac Zespołu Roboczego ds. Opłat Bankomatowych.*

Raport z prac Zespołu Roboczego ds. Opłat Bankomatowych

Powyższy temat stanowił kontynuację tematu *Analiza kosztów i opłat na rynku bankomatowym w Polsce i ich wpływu na rozwój obrotu bezgotówkowego*, będącego przedmiotem dyskusji na posiedzeniu Rady w czerwcu 2014 r. (por. wyżej). Raport został przedstawiony Radzie przez NBP na posiedzeniu w dniu 26 września 2014 r. Poinformowano o przebiegu prac Zespołu. Wyjaśniono, że wykorzystano w nich opracowanie NBP *Analiza opłat na rynku bankomatowym w Polsce*, zawierające diagnozę stanu wyjściowego, oraz wyniki dwóch badań ankietowych, przeprowadzonych przez NBP, i uzupełniającego badania konsumentów, zrealizowanego przez Federację Konsumentów (FK). Powyższe badania przeprowadzono w okresie od czerwca do września 2014 r. W obu badaniach NBP respondentami byli członkowie Zespołu, w badaniu FK – grupa ok. 1500 konsumentów. Omówiono wyniki tych badań. W szczególności poinformowano, że wyniki badania przeprowadzonego przez FK bezpośrednio przełożyły się na wnioski z raportu, które są następujące:

1. Brak bankomatu nie jest wskazywany jako przyczyna nieposiadania konta. Do dalszego wzrostu ubankowienia czy rozwoju obrotu bezgotówkowego nie jest niezbędny bardzo dynamiczny dalszy rozwój liczby bankomatów. Wystarczające jest utrzymanie dotychczasowego trendu powolnego wzrostu.
2. Nie ma takich systemowych barier, które wymagałyby w szczególności interwencji regulacyjnej ustawodawcy, a wskazane problemy można ograniczyć głównie poprzez określone w Raporcie działania rynkowe. Wprowadzenie opłat *surcharge*, które byłyby dodatkowo (poza opłatą serwisową uiszczaną przez wydawcę kart płatniczych) pobierane przez operatorów, zwłaszcza w modelu związanym z brakiem umowy bilateralnej, obecnie nie wymaga interwencji regulacyjnej.
3. Bankomaty nadal pozostaną głównym źródłem dostępu do gotówki, zwłaszcza dla mniejszych i średnich kwot. Usługa *cash back* i wypłata gotówki w placówkach pocztowych będą miały raczej charakter uzupełniający, mają one jednak możliwość rozwoju, przynajmniej jako uzupełniające formy dostępu do gotówki w stosunku do bankomatu.

Przewodniczący Zespołu poinformował, że Zespół nie rekomenduje podjęcia żadnych regulacyjnych działań dotyczących rynku bankomatów, w szczególności dotyczących możliwości wprowadzenia dopuszczalności opłaty *surcharge*, natomiast poddaje pod rozwagę podmiotom działającym na rynku kilka propozycji działań sformułowanych w trakcie prac zespołu i przedstawionych w Raporcie. Dodał on, że raport został przedstawiony na ostatnim spotkaniu Zespołu. Trzy podmioty zgłosiły do niego uwagi, które w większości zostały uwzględnione, zaś trzy podmioty zgłosiły zdania odrębne, zawarte w załączniku do raportu. Raport w przedstawionej postaci został bezwarunkowo przyjęty przez 17 z 20 podmiotów, których

przedstawiciele uczestniczyli w pracach Zespołu. W imieniu Zespołu jego Przewodniczący zwrócił się do Rady z wnioskiem o przyjęcie raportu i uznanie, że Zespół zrealizował cel, dla którego został powołany.

W dyskusji zwrócono uwagę na konieczność głębszego przeanalizowania zdań odrębnych do Raportu, zwłaszcza w zakresie dotyczącym braku regulacji opłaty *surcharge*.

Rada przyjęła raport końcowy z prac Zespołu Roboczego ds. Opłat Bankomatowych i uznała, że Zespół zrealizował cel, dla którego został powołany. Rada przyjęła w szczególności propozycje Zespołu w sprawie niepodejmowania regulacyjnych działań dotyczących możliwości wprowadzenia dopuszczalności stosowania opłaty *surcharge* na polskim rynku.

Raport Produkt cash back, jako alternatywne źródło dostępu do gotówki, i możliwości jego dalszego rozwoju w Polsce

Powyższy raport został przedstawiony przez NBP Radzie na posiedzeniu w dniu 14 kwietnia 2014 r. Poinformowano, że przedmiotowa tematyka została podjęta w związku z dyskusjami, m.in. na posiedzeniu Zarządu NBP, na temat możliwych źródeł dostępu do gotówki i doświadczeń osób, które korzystały z tej usługi w innych krajach. Usługę *cash back* zdefiniowano jako usługę bankową, dzięki której posiadacz karty płatniczej może pobrać gotówkę podczas dokonywania zakupów w sklepie, dokonując płatności wyłącznie kartą płatniczą. Poinformowano, że jest to usługa dostępna dla wszystkich posiadaczy kart debetowych, zazwyczaj nieobciążająca posiadacza karty opłatą. W odniesieniu do maksymalnej kwoty możliwej wypłaty gotówki obowiązują limity ustalone przez organizacje płatnicze (dla VISA –200 zł, dla MasterCard – 300 zł). Usługa jest obecna na polskim rynku od 2006 r. Poziom średniej wartości wypłacanej kwoty jest od długiego czasu stały i wynosi 108 zł. W 2013 r. przeprowadzono w Polsce 3,3 mln takich transakcji na łączną kwotę 379,8 mln zł, a liczba transakcji od początku wprowadzenia usługi na rynek systematycznie rośnie, choć na tle danych charakteryzujących odpowiednią infrastrukturę polskiego rynku jest to wzrost powolny. Przedstawiono dane porównawcze dotyczące usługi *cash back* na rynku brytyjskim i USA. Poinformowano, że w obu ww. krajach kwoty uzyskiwane w wyniku realizacji transakcji *cash back* są zawsze mniejsze od kwot pobieranych w bankomatach, a usługa jest powszechna, zwłaszcza wśród klientów z wyższych grup wiekowych. W żadnym z krajów, w których funkcjonuje *cash back*, nie zaobserwowano zahamowania w rozwoju sieci bankomatów ani nie spadła liczba dokonywanych transakcji bankomatowych. Omówiono badanie ankietowe usługi *cash back*, przeprowadzone na polskim rynku przez NBP w 2013 r. Przedstawiono merytoryczną zawartość ankiety i charakterystykę grup respondentów. Następnie omówiono najważniejsze wyniki badania, do których zaliczono znajomość usługi przez zaledwie 26% populacji klientów i małe jej wykorzystanie mimo oferowania *cash back* przez 2/3 badanych banków. Za możliwe bariery w rozwoju usługi *cash back* w Polsce uznano kwestie związane z modelem biznesowym usługi w Polsce, w szczególności brak jednolitego modelu oraz fakt, że dwie z pięciu stron uczestniczących w modelu, tj. handlowcy i klienci, są w tym modelu dyskryminowane w tym sensie, że handlowcy nie mają z tytułu wdrażania usługi żadnej rekompensaty finansowej, a klienci są przez niektóre banki obarczani dodatkową opłatą za korzystanie z *cash back*. Poinformowano, że wyniki badania posłużyły do przeprowadzenia analizy SWOT usługi *cash back*. Do słabych stron tej usługi zaliczono: brak u klientów wiedzy nt.

tej usługi, nieprzekazywanie informacji o niej klientom przez banki, sklepy i punkty handlowe oraz małą dostępność usługi. Wśród zagrożeń jej rozwoju znalazły się: brak promocji usługi oraz informacji nt. jej kosztu, mała dostępność usługi, przyzwyczajenia klientów, obawy handlowców przed utrudnieniami (np. przed wydłużeniem się kolejek) oraz zbyt niski limit wypłaty. Omówiono następujące działania na rzecz upowszechnienia *cash back*, podjęte przez MasterCard w okresie od grudnia 2013 r.: zwiększenie limitu wypłacanej gotówki do 300 zł, zwiększenie prowizji dla agentów rozliczeniowych i rozpoczęcie, w lutym 2014 r., kampanii edukacyjnej pod nazwą *Plać kartą i wypłacaj*. Wspomniano o tym, że rozwój *cash back* jest wspierany w ramach Programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2014-2020 (działanie 3.6 Planu operacyjnego na lata 2014-2020). Przedstawiono następujące wnioski, sformułowane na podstawie wyniku wyżej wspomnianego badania usługi *cash back* na polskim rynku:

1. *Cash back* umożliwia dostęp do wypłaty gotówki w sieci punktów handlowych (13 razy większej niż sieć bankomatów).
2. *Cash back* to możliwy dostęp do wypłaty gotówki na obszarach, gdzie do tej pory nie ma bankomatów, np. w małych miejscowościach, w których instalowanie bankomatu jest z punktu widzenia operatora nierentowne.
3. Zwiększenie świadomości klientów o usłudze *cash back* może wpłynąć na upowszechnienie się tej usługi oraz osiągnięcie korzyści z masowej skali jej wykorzystania, np. w postaci uatrakcyjnienia oferty sklepowej.
4. Do działań sprzyjających rozwojowi przedmiotowej usługi należą:
 - działania banków (odpowiednie poinformowanie klientów o dostępności usługi i jej warunkach),
 - działania podejmowane przez handlowców (działania promocyjne przeprowadzane przez punkty handlowe, informacje od kasjerów, zapytanie klienta o chęć skorzystania z usługi),
 - działania organizacji handlowych (m.in. reklama i promocja usługi).
5. Upowszechnienie usługi *cash back* wymaga zapewnienia odpowiedniej motywacji dla wszystkich uczestników rynku.

Rada zapoznała się z raportem *Produkt cash back, jako alternatywne źródło dostępu do gotówki*.

Informacja na temat wdrożenia przez banki rekomendacji Rady ds. Systemu Płatniczego w zakresie bezpieczeństwa kart zbliżeniowych z dnia 30 września 2013 r.

W okresie poprzedzającym rok sprawozdawczy Rada zajmowała się bezpieczeństwem kart zbliżeniowych dwukrotnie, tj. w czerwcu i we wrześniu 2013 r. Rekomendacje Rady ds. Systemu Płatniczego w zakresie bezpieczeństwa kart zbliżeniowych z dnia 30 września 2013 r. zostały wydane przez Radę jako rezultat prac grupy roboczej, powołanej w tym celu z inicjatywy Rady w czerwcu 2013 r.

Informację na temat wdrożenia przez banki przedmiotowych rekomendacji przedstawił Związek Banków Polskich na posiedzeniu Rady w dniu 14 kwietnia 2014 r.

Przypomniano, że rekomendacje zostały opracowane przez zespół roboczy powołany z inicjatywy Rady ds. Systemu Płatniczego. W pracach zespołu uczestniczyli przedstawiciele NBP, UKNF, UOKiK, wybranych banków - wydawców kart zbliżeniowych oraz innych podmiotów. W rekomendacjach przewidziano sześciomiesięczny okres przejściowy na dostosowanie się

wydawców kart do rekomendacji, a ZBP został zobowiązany do przeprowadzenia procesu konsultacji, a następnie sporządzenia informacji z przygotowania banków do wdrożenia rekomendacji i jej wprowadzenia w życie. Istotą rekomendacji było albo zapewnienie konsumentom możliwości wyłączenia funkcjonalności zbliżeniowej w karcie zbliżeniowej, albo – w przypadku braku takiej możliwości - zaoferowanie karty niezawierającej takiej funkcjonalności przy całkowitym wyłączeniu odpowiedzialności posiadacza z tytułu nieautoryzowanych transakcji kartami zbliżeniowymi. W ramach przyjętych rekomendacji wszystkie banki zobowiązały się do obniżenia poziomu limitu odpowiedzialności banków ze 150 euro do 50 euro w przypadku nieautoryzowanych transakcji kartami zbliżeniowymi, na których posiadanie zgodził się klient. Rekomendacje zawierały ponadto dodatkowe wymagania o charakterze informacyjnym. Poinformowano, że ZBP przeprowadził konsultacje ze wszystkimi bankami wydającymi karty płatnicze w Polsce, niezależnie od ich członkostwa w Związku. Stwierdzono, że 33 banki wydają karty zbliżeniowe. Banki te przekazały pełną informację w zakresie swoich zamierzeń dotyczących wdrożenia rekomendacji. Wynika z niej, że wszystkie banki wydające karty zbliżeniowe zdecydowały się na wdrożenie rekomendacji, przy czym 4 banki, w tym 3 niewielkie i 1 większy, o łącznym udziale w rynku nieprzekraczającym, zdaniem ZBP, 20%, nie zakończyły jeszcze prac związanych z wdrożeniem. Opóźnienia wdrożenia w tych bankach wynikają z problemów technologicznych lub logistyczno-prawnych, ale do końca 2014 r. wszystkie elementy rekomendacji zostaną w tych bankach wdrożone. Poinformowano, że ze względu na to, iż rekomendacje nakładają pewne obowiązki na agentów rozliczeniowych, ZBP przeprowadził konsultacje także w tej grupie podmiotów. Ich wyniki pozwalają stwierdzić, że środowisko agentów rozliczeniowych spełnia adresowane do niego wymagania, zawarte w rekomendacjach. Na tym tle przebieg procesu samoregulacji sektora bankowego i agentów rozliczeniowych w ramach przedmiotowych rekomendacji oceniono pozytywnie, a działania podejmowane przez sektor bankowy uznano za przyczyniające się do większego bezpieczeństwa konsumentów i zwiększające ich świadomość w zakresie płatności zbliżeniowych i właściwego sposobu korzystania z tych płatności.

Rada przyjęła informację ZBP na temat wdrożenia przez banki rekomendacji Rady ds. Systemu Płatniczego w zakresie bezpieczeństwa kart zbliżeniowych z dnia 30 września 2013 r.

Zmiany w sposobie numeracji banków i ich jednostek organizacyjnych

Informację na powyższy temat przedstawił NBP na posiedzeniu Rady w dniu 13 czerwca 2014 r. Poinformowano, że w połowie 2012 r. rozpoczęto w NBP prace nad zmianą zarządzenia Prezesa NBP w sprawie sposobu numeracji banków i ich jednostek organizacyjnych. W tym samym czasie uruchomiono projekt EWIB 2.0, którego celem jest modyfikacja platformy technicznej i formuły związanej z nadawaniem numerów przez NBP podmiotom, a także wprowadzenie interaktywnego trybu pracy użytkowników z systemem. Rozpoczęcie prac poprzedzono ankietą przeprowadzoną wśród banków. Miała ona na celu zbadanie potrzeb i oczekiwań środowiska wobec nowego systemu numeracji banków. Wyjaśniono, że prace nad przedmiotowym zarządzeniem Prezesa NBP są obecnie na ukończeniu, a termin wdrożenia systemu EWIB 2.0 przewidziano na koniec 2014 r. Przedstawiono szczegółowo historię numeracji

banków i ich jednostek organizacyjnych. W szczególności przypomniano, że kompetencje w zakresie nadawania numerów bankom i ich jednostkom organizacyjnym, należące początkowo do GINB, z chwilą wydzielenia GINB z NBP w 2007 r. zostały przyznane DSP NBP. Poinformowano, że zgodnie z *Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 260/2012 ustanawiającym wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 924/2009*, od listopada 2016 r. umieszczanie identyfikatora IBAN w zleceniach płatniczych dotyczących płatności w euro będzie obowiązkowe nie tylko dla banków, ale także dla pozostałych upoważnionych dostawców usług płatniczych. Wprowadzenie powyższego obowiązku było bezpośrednim powodem uruchomienia projektu informatycznego EWIB 2.0, którego realizacja powinna dostosować system numeracji banków i rachunków bankowych do potrzeb rynku, określonych na podstawie ankiety. W związku z projektem EWIB 2.0 znowelizowano odpowiednio polską normę dotyczącą rachunku bankowego. Nowelizacja polegała na uproszczeniu niektórych zapisów, wyznaczeniu NBP jako podmiotu nadającego numery rozliczeniowe i rozszerzeniu grupy podmiotów uprawnionych do posiadania rachunku bankowego o podmioty niebankowe mające uprawnienia do prowadzenia rachunków płatniczych. Równocześnie w NBP został przygotowany projekt odpowiedniego zarządzenia, regulującego m.in. powyższe kwestie. Poinformowano, że NBP zwrócił się do Ministerstwa Finansów z wnioskiem o podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do uregulowania kwestii nadawania numerów rozliczeniowych podmiotom niebankowym, bowiem kompetencje Prezesa NBP ograniczają się wyłącznie do nadawania takich numerów bankom. Omówiono szczegółowo nowy system numeracji banków. Przedstawiono strukturę identyfikatora w standardzie IBAN i szczegółowo omówiono różnice między zarządzeniem obecnie obowiązującym a projektowanym.

Wyjaśniono, że prace projektowe związane z systemem EWIB 2.0 powinny się zakończyć w drugim półroczu 2014 r. Zakładano, że migracja na nowe rozwiązanie nastąpi w ostatnim kwartale 2014 r.

Rada zapoznała się z projektowanymi zmianami w sposobie numeracji banków i ich jednostek organizacyjnych.

Podsumowanie dotychczasowych wyników realizacji projektu Akademia „Dostępne Finanse”

Materiał na powyższy temat przedstawił NBP na posiedzeniu Rady w dniu 14 kwietnia 2014 r. Poinformowano, że Akademia „Dostępne Finanse” (ADF) jest realizowanym w ramach planu działalności NBP na lata 2012-2016 projektem NBP o charakterze edukacyjno-promocyjnym, mającym na celu zwiększenie wskaźnika ubankowienia polskiego społeczeństwa i zdynamizowanie obrotu bezgotówkowego. W projekcie założono, że cel ten można osiągnąć poprzez podniesienie wiedzy społeczeństwa nt. bankowości, finansów, zwłaszcza w zakresie bezgotówkowych instrumentów płatniczych i usług płatniczych, zachęcenie osób nieposiadających rachunku bankowego do jego założenia i korzystania z obrotu bezgotówkowego i zachęcenie osób posiadających rachunek do korzystania z niego bardziej intensywnie. Realizacji założonego celu projektu służy także informowanie o bezpieczeństwie obrotu bezgotówkowego i jego korzyściach. Realizację projektu rozpoczęto w 2012 r., a zakończenie pierwszego etapu przewidziano na rok 2016. Wyjaśniono, że poprzez ADF próbowano zbadać przyczyny

niekorzystania w ogóle lub korzystania w niezadowalającym stopniu z usług bankowych w Polsce przez dorosłe osoby z dwóch grup wiekowych: powyżej 65 lat i poniżej 24 lat. Pierwszy etap projektu poświęcono przygotowaniu działań związanych z dotarciem do pierwszej z wymienionych grup. W ramach tego etapu zorganizowano spotkania inauguracyjne w 8 oddziałach NBP i przeszkolono ponad 14 tysięcy osób. Projekt był realizowany przy współpracy Związku Banków Polskich i Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG). Wyniki badań ubankowienia polskiego społeczeństwa, przeprowadzonych przez NBP w latach 2010-2012, wykazały, że wskaźnik ubankowienia, zdefiniowany jako odsetek osób dorosłych posiadających konto bankowe, jest szczególnie niski wśród osób starszych i w grupie wiekowej 65+ osiąga wartość zaledwie 43%, dlatego w pierwszym etapie projektu skoncentrowano się na tej grupie. Poinformowano, że realizację projektu oparto na trzech kluczowych filarach. Są to odpowiednio:

- spotkania inauguracyjne projekt w środowiskach lokalnych
W projekcie założono zorganizowanie 16 inauguracyjnych spotkań we wszystkich oddziałach okręgowych NBP. Do kwietnia 2014 r. odbyły się spotkania w 8 oddziałach. Uczestniczyło w nich łącznie 415 osób. Spotkania miały formę prelekcji nt. zagadnień dotyczących obrotu bezgotówkowego i panelu dyskusyjnego. Prelekcje prowadzone były przez przedstawicieli DSP, Departamentu Komunikacji Społecznej NBP i oddziałów okręgowych. Panel dyskusyjny pozwala przede wszystkim odpowiedzieć na pytania i wątpliwości, zgłaszane przez uczestników spotkania, a także umożliwia dyskusję. W panelu dyskusyjnym wsparcia przedstawicielom NBP udzielali przedstawiciele BFG i ZBP.
- ambasadorzy obrotu bezgotówkowego
Są to liderzy społeczności lokalnej, a więc osoby wyróżniające się wiedzą i postawą, akceptowane w swoim środowisku lokalnym i cieszące się autorytetem, którzy uczestniczą w ww. spotkaniach inauguracyjnych. Ich rola polega na dotarciu do środowisk najmniej ubankowionych i ich edukacji. Ambasadorzy obrotu bezgotówkowego są przedstawicielami organizacji pozarządowych zajmujących się działalnością na rzecz osób starszych, policji, duchowieństwa, uczelni, uniwersytetu trzeciego wieku, harcerzami itp. Ambasadorów wskazują i pozyskują pracownicy oddziałów okręgowych NBP.
- tzw. echo ADF, tj. działania zainicjowane podczas tych pierwszych spotkań w oddziałach i kontynuowane w późniejszym czasie
Filar ten uznano za bardzo ważny ze względu na to, że cele projektu (np. wzrost ubankowienia poprzez zmianę postaw wobec obrotu bezgotówkowego) wymagają działań długofalowych. Dotychczas w ramach echa ADF zorganizowano 147 spotkań z udziałem ponad 14 tys. osób. Spotkania te miały różną formę, od spotkań indywidualnych poprzez spotkania grupowe, warsztaty, akcje edukacyjno-promocyjne aż po programy społecznościowe.

Poinformowano, że pierwszy i trzeci filar projektu wspierane są różnego rodzaju materiałami informacyjnymi przekazywanymi uczestnikom. Są to broszury bankowe nt. obrotu bezgotówkowego. Wyjaśniono, że odpowiednie przygotowanie i przeprowadzenie spotkań inauguracyjnych, a także osiągnięcie założonych efektów wymagało uprzedniego przeszkolenia kierownictwa i przedstawicieli oddziałów oraz pracowników bezpośrednio odpowiadających za realizację projektu. Celem szkoleń było podniesienie wiedzy osób, które realizują projekt z zakresu obrotu bezgotówkowego jak i aktualizacja tej wiedzy. Do kwietnia 2014 r. DSP NBP przeprowadził

4 szkolenia, w tym 3 dla pracowników oddziałów i jedno dla dyrektorów oddziałów. Poinformowano o dalszych działaniach planowanych w ramach kontynuacji projektu ADF do 2016 r. Zaliczono do nich kolejne spotkania inauguracyjne w pozostałych oddziałach okręgowych NBP oraz wspomniane wyżej szkolenia. W świetle liczby odbytych spotkań, liczby uczestniczących w nich osób oraz faktu, że po spotkaniach osoby biorące w nich udział kontynuują działalność zmierzającą do osiągnięcia celu projektu, reakcję zaangażowanego środowiska na projekt oceniono pozytywnie. Poinformowano, że niezależnie od kontynuowania projektu do roku 2016, ukierunkowanego głównie na osoby starsze, NBP planuje objęcie odpowiednimi działaniami drugiej najmniej ubankowanej grupy wiekowej polskiego społeczeństwa, tj. osób w wieku 18 – 24 lata. Obecnie prowadzone są odpowiednie prace przygotowawcze.

W dyskusji pozytywnie oceniono zarówno program, jak i sposób jego realizacji.

Rada zapoznała się z podsumowaniem dotychczasowych wyników realizacji projektu *Akademia „Dostępne finanse”*.

Ocena zasadności i możliwości uczestnictwa polskich banków i złotego w systemie CLS

Kwestią ewentualnego uczestnictwa złotego i polskich banków w CLS (*Continuous Linked Settlement*) Rada zajmowała się w przeszłości dwukrotnie. W szczególności, na posiedzeniu w dniu 12 grudnia 2013 r. Rada przedyskutowała zasadność uczestnictwa polskiego złotego w systemie CLS z punktu widzenia sektora bankowego. Rada zwróciła się do NBP o przedstawienie opinii na temat wpływu ewentualnego wprowadzenia złotego do rozrachunku w systemie CLS na krajowy system finansowy oraz do Związku Banków Polskich o szczegółową ocenę kosztów i korzyści wynikających dla banków z wprowadzenia złotego do CLS oraz analizę związanego z tym ryzyka.

Wypełniając powyższe zobowiązanie, Związek Banków Polskich na posiedzeniu Rady w dniu 26 września 2014 r. przedstawił materiał *Ocena zasadności i możliwości uczestnictwa polskich banków i złotego w systemie CLS*. Przypomniano, że zadaniem ZBP było przeprowadzenie pogłębionych konsultacji na powyższy temat w sektorze bankowym. Poinformowano, że zadanie to powierzono powołanej w tym celu grupie roboczej. Akces do grupy zgłosiło kilkanaście banków, jednak nie wszystkie aktywnie uczestniczyły w jej pracach. W efekcie wypracowanie jednolitego stanowiska całego środowiska bankowego przez grupę okazało się niemożliwe. W związku z powyższym przyjęto tryb pracy, zgodnie z którym grupa skoncentrowała się na przeprowadzeniu odpowiedniej ankiety wśród 19 banków potencjalnie zainteresowanych włączeniem złotego do rozrachunku w systemie CLS, głównie z uwagi na ich znaczący udział w rozliczeniach międzynarodowych. Równocześnie niezależnemu ekspertowi, w osobie p. C. Lenczewskiego, adiunkta w Zakładzie Bankowości i Bezpieczeństwa Systemu Finansowego w Instytucie Bankowości i Ubezpieczeń Gospodarczych Szkoły Głównej Handlowej, powierzono opracowanie ekspertyzy, która odpowiadałaby na pytania postawione na posiedzeniu Rady w grudniu 2013 r. i która byłaby przeznaczona głównie dla wyżej wspomnianej grupy roboczej. Poinformowano, że odpowiedzi na ankietę udzieliło 9 banków. Ponadto jeden bank ustosunkował się do kwestii swojego uczestnictwa w CLS w formie pisma. Zaznaczono, że banki, które odpowiedziały na ankietę, mają łącznie ok. 60% udziału w aktywach polskiego systemu bankowego i ok. 90%

udziału w rozliczeniach międzynarodowych polskiego rynku. Zgodnie z wynikami ankiety, 6 banków wyraziło zainteresowanie uczestnictwem w systemie CLS, przy czym dwa banki zadeklarowały chęć pełnienia roli dostawcy płynności (*liquidity provider*).

Przedstawiono wyniki ekspertyzy *Ocena możliwości przystąpienia Polski do systemu płatniczego CLS*. Obejmowała ona zestawienie korzyści z korzystania z systemu CLS w ogólności oraz korzyści dla banków rozliczających transakcje z wykorzystaniem CLS w zależności od roli pełnionej przez bank w systemie. Podkreślono fakt, że największe korzyści, w postaci ograniczenia ryzyka rozliczeniowego, zwiększenia efektywności kapitałowej, płynnościowej i operacyjnej oraz poszerzenia działalności poprzez oferowanie odpowiednich usług dla stron trzecich (*third parties*), osiągają uczestnicy rozrachunkowi (*settlement members*). Podobne korzyści osiągają *third parties*, ta forma uczestnictwa w systemie nie pozwala jednak na oferowanie usług typu *third party* innym podmiotom. Przedstawiono wyniki wyżej wspomnianej ankiety, w szczególności zwrócono uwagę na następujące spośród nich:

- wiedza o systemie CLS jest nadal ograniczona,
- występuje brak znajomości kosztów związanych z uczestnictwem banku w systemie CLS m.in. ze względu na brak ogólnego obrazu ewentualnej struktury uczestnictwa w CLS w polskim systemie płatniczym,
- nie wiadomo, jak będzie się kształtować ryzyko koncentracji; obecnie trudno przewidzieć wielkość tego ryzyka, ponieważ nie wiadomo, ile polskich banków zdecyduje się na pełnienie roli *settlement member*, *third party* i *liquidity provider*, a ryzyko koncentracji jest w znacznym stopniu uzależnione od tego typu struktury,
- banki wprawdzie przejawiają rosnące zainteresowanie systemem CLS, ale generalnie sposób, w jaki chciałyby z tego systemu korzystać, jest na razie nieokreślony.

Poinformowano, że w 2013 r. CLS wprowadził zestaw dobrych praktyk związanych z ryzykiem koncentracji, zwłaszcza dla podmiotów pełniących rolę *third parties* oraz agentów nostro. Wyjaśniono, że coraz częściej obserwuje się w niektórych krajach np. we Francji i w Kanadzie, występowanie niezależnego rynku płynności, tj. dostarczanie krótkoterminowej płynności przez bank centralny. Przedstawiono wnioski z przeprowadzonej ekspertyzy, zgodnie z którymi wprowadzenie złotego do rozrachunku w CLS jest kwestią czasu. Wskazują na to rekomendacje Komitetu Bazylejskiego, dotyczące stosowania zasady PVP w transakcjach FX, praktyka rynkowa, polegająca na uzyskiwaniu przewagi konkurencyjnej przez podmioty uczestniczące w CLS, a także korzyści związane z węższym *spreadem* walutowym walut uczestniczących w CLS, większą płynnością walutową, zwiększeniem prestiżu podmiotów uczestniczących w CLS, a w przypadku istnienia uczestników rozrachunkowych z kraju emitenta danej waluty – z ograniczeniem ryzyka rozrachunkowego dla innych podmiotów niebankowych. Ze względu na silne powiązanie polskich banków z bankami zagranicznymi już uczestniczącymi w CLS, specyficzne dla polskiego systemu bankowego możliwe jest ograniczenie liczby polskich banków, które pełniłyby rolę *settlement members*. Z punktu widzenia korzyści dla polskich banków atrakcyjna byłaby rola *liquidity provider*. Zgodnie z wnioskami z ekspertyzy, szczegółowej analizie wymaga zagadnienie ryzyka koncentracji. Omówiono prace wyżej wspomnianej grupy roboczej. W oparciu o stanowiska przekazywane przez banki oraz na podstawie wyników ankiety sformułowano wnioski, iż znaczna część środowiska bankowego jest za włączeniem złotego do rozrachunku

w systemie CLS. W konkluzji Związek Banków Polskich uznał, że deklaracja sześciu, w większości dużych banków, dotycząca chęci przystąpienia przez nie do systemu CLS, jak również zamiar pełnienia roli *liquidity provider* przez dwa z nich uzasadniają pozytywną rekomendację dotyczącą rozważenia przez Zarząd NBP możliwości włączenia złotego do rozrachunku w systemie CLS.

W dyskusji wskazano w szczególności na:

- wątpliwości interpretacyjne dotyczące wyników ankiety,
- ryzyko prawne, związane z uczestnictwem polskiego podmiotu w systemie CLS jako *third party* (generalnie polskie banki występowałyby w tej roli, bowiem żaden z banków nie zadeklarował zamiaru pełnienia roli *settlement member*),
- brak szczegółowej analizy ryzyk związanych z przystąpieniem banków do CLS,
- brak szczegółowej analizy kosztów i korzyści, związanych z przystąpieniem poszczególnych banków do CLS.

Mając na uwadze brak możliwości wypracowania wspólnego stanowiska całego sektora bankowego w przedmiotowej sprawie, Rada uznała, że decyzja dotycząca dalszych działań zmierzających do włączenia złotego do systemu CLS byłaby obecnie przedwczesna. Rada zwróciła się do wszystkich uczestników dotychczasowych prac w tym zakresie o przeprowadzenie pełnej analizy prawnej i kosztowej w związku z uczestnictwem w systemie CLS.

Raport z badania postaw Polaków wobec obrotu bezgotówkowego

Powyższe badanie zostało przeprowadzone przez dr hab. Dominikę Maison, profesora Uniwersytetu Warszawskiego, pracownika naukowego Katedry Psychologii Osobowości Wydziału Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego, na zlecenie NBP. Przypomniano, że w 2009 r. zostało przeprowadzone pierwsze badanie postaw i zachowań Polaków wobec obrotu bezgotówkowego. Na podstawie wyników tego badania, zaprezentowanych wówczas Radzie, stworzono trzy wskaźniki, tzw. indeksy obrotu bezgotówkowego:

- wskaźnik lejkowy, oznaczający wchodzenie ludzi na kolejne, coraz bardziej zaawansowane etapy korzystania z obrotu bezgotówkowego,
- IKOB, tj. indeks korzystania z obrotu bezgotówkowego, będący wskaźnikiem behawioralnym podobnym do wskaźnika lejkowego,
- IZOB, czyli wskaźnik zaufania do obrotu bezgotówkowego, charakteryzujący postawy ludzi, tzn. ich otwartość i przychylność wobec obrotu bezgotówkowego.

Poinformowano, że we wrześniu 2013 r. przeprowadzono drugie badanie. Jego celem było określenie zmian, jakie w okresie od 2009 r. zaszły w postawach i zachowaniach dorosłych Polaków wobec obrotu bezgotówkowego, a pośrednio - dokonanie oceny skuteczności działań NBP na rzecz popularyzacji tego obrotu. Prezentując wyniki badania, poinformowano, że nastąpił wzrost wartości wskaźników lejkowego i IKOB, natomiast wartość wskaźnika IZOB pozostała na prawie niezmiennym poziomie. Oznacza to, że Polacy zaczęli powszechniej wykorzystywać obrót bezgotówkowy, ale ich nastawienie wobec oferowanych rozwiązań nie uległo zmianie. Omówiono szczegółowo wyniki dotyczące wskaźnika lejkowego, akcentując ujawnione znaczne zmniejszenie się liczby osób, które nie mają rachunku bankowego (z 22% do 13%) oraz bardziej istotny z punktu widzenia rozwoju obrotu bezgotówkowego wzrost liczby osób wykorzystujących ten obrót w stopniu odpowiadającym dwu najwyższym poziomom zaawansowania. Wyjaśniono,

że ww. wzrosty oznaczają np. znacznie częstsze dokonywanie płatności kartą lub przelewem przez Internet. Zauważono, że w ogólności zmiana zachowania niekoniecznie oznacza zmianę sposobu myślenia o danym zagadnieniu. W tym kontekście podkreślono rolę działań edukacyjnych i znaczenie tworzenia określonych nawyków, także w sferze obrotu bezgotówkowego. Omówiono wybrane szczegółowe wyniki badania. Poinformowano, że w porównaniu z wynikami badania przeprowadzonego w 2009 r. m.in.:

- spadł odsetek osób, które posiadają kartę, ale jej nie używają,
- zmalała liczba posiadaczy kart kredytowych,
- wzrósł odsetek osób dokonujących płatności kartą,
- wzrósł odsetek osób deklarujących częste korzystanie z karty płatniczej,
- zmalał odsetek osób wykorzystujących kartę do wypłaty gotówki,
- wzrósł odsetek osób, które deklarują częstsze dokonywanie płatności kartą niż gotówką,
- znacznie wzrósł odsetek osób korzystających z konta internetowego,
- znacznie wzrósł odsetek osób kontaktujących się z bankiem przez Internet częściej niż osobiście,
- zdecydowanie wzrósł odsetek osób twierdzących, że częściej płacą rachunki w formie bezgotówkowej niż gotówkowo.

Mianem zaskakujących określono wyniki tej części badania, która dotyczyła płatności zbliżeniowych. Ten obszar badany był w 2013 r. po raz pierwszy. Badanie wykazało, że spośród posiadaczy kart aż 92% słyszało o kartach zbliżeniowych, a co najmniej połowa z nich deklarowała, że korzysta z funkcji zbliżeniowej, przy czym największa częstotliwość korzystania z tej formy płatności wynosi kilka razy w miesiącu. Na tle zaprezentowanych wyników badania wyrażono pogląd, że w polskim społeczeństwie w latach 2009-2013 zaszły duże zmiany w kwestii barier związanych z korzystaniem z obrotu bezgotówkowego.

Rada zapoznała się z raportem z badania postaw Polaków wobec obrotu bezgotówkowego.

Raport z badania postaw młodego pokolenia Polaków wobec obrotu bezgotówkowego

Badanie stanowiło kontynuację prac prowadzonych w zakresie badania postaw Polaków wobec obrotu bezgotówkowego, rozpoczętych w 2009 r. Zostało ono przeprowadzone, podobnie jak badanie omówione wyżej, przez dr hab. Dominikę Maison na zlecenie NBP. Raport został przedstawiony Radzie na posiedzeniu w dniu 12 grudnia 2014 r. Poinformowano, że przedmiotowe badanie zostało przeprowadzone latem 2014 r. Celem badania było zidentyfikowanie przyczyn niskiego stopnia ubankowienia polskiego społeczeństwa w grupie wiekowej 18-24 lata. Ze względu na małą znajomość postaw życiowych charakterystycznych dla tej grupy zdecydowano się wykonać badanie jakościowe, polegające na przeprowadzeniu 40 indywidualnych, pogłębionych wywiadów w domach respondentów, co pozwoliło poznać kontekst społeczny życia badanych osób. Do badania wytypowano osoby z ww. grupy wiekowej, posiadające własne pieniądze (dochody oficjalne bądź nieoficjalne, zasiłek, rentę, kieszonkowe), nieposiadające własnego rachunku bankowego ani karty płatniczej, niekorzystające z rachunku lub karty innej osoby. Wszystkie badane osoby miały dostęp do nowoczesnych rozwiązań i urządzeń telekomunikacyjnych (komputera z dostępem do Internetu, często smartfona)

i swobodnie się nimi posługiwały. Niektóre osoby pomagały swoim bliskim w korzystaniu z Internetu, w szczególności w obsłudze ich internetowego konta. Badanie pozwoliło stwierdzić, że nieubankowieni Polacy w wieku 18-24 lata to generalnie osoby o małej wiedzy ekonomicznej, niewykazujące zainteresowania kwestiami finansowymi, często izolowane od spraw ekonomicznych i finansowych przez rodziców. Takie podejście wydaje się stwarzać największą barierę dla ubankowienia tej części polskiego społeczeństwa. Badanie pozwoliło wyodrębnić trzy grupy respondentów, zależnie od postrzegania przez respondenta siebie i swojego życia:

- 1) bierni (odcięci od świata) - osoby o bardzo małej wiedzy ekonomicznej, dużej nieufności wobec świata, w szczególności wobec świata finansów, często pochodzące z bardzo mało ubankowionych środowisk. W tej grupie trudno będzie spopularyzować ubankowienie.
- 2) nastawieni na zabawę (wieczne dzieci) - ludzie niechęcy wejść do świata dorosłych mimo posiadania odpowiedniej wiedzy ekonomicznej, w życiu ukierunkowani na zabawę i korzystanie z młodości, często, jako dzieci, odcinani przez swoich ubankowionych rodziców od świata finansów. Tym młodym ludziom założenie konta w banku kojarzy się wyłącznie z dorosłością, której chcą uniknąć.
- 3) nastawieni na samorozwój (ubankowieni od jutra) – aktywni, otwarci na świat bankowości, dobrze zorientowani w sprawach finansowych rodziców, ale nieumiejący podać przyczyny braku własnego rachunku bankowego lub wskazujący jako przyczynę brak stosownej okazji albo nieposiadanie konta także przez inne osoby, często mający rodziców wyznających pogląd, że dla ich dorosłych dzieci jest jeszcze za wcześnie na założenie własnego konta. Zwiększenie ubankowienia w tej grupie wydaje się być relatywnie najłatwiejsze.

Wskazano następujące, główne przyczyny małego ubankowienia wśród Polaków w wieku 18-24 lata:

- barierę emocjonalną, polegającą na powiązaniu posiadania rachunku z dorosłością,
- ukierunkowanie sposobu komunikacji banku z klientem na świat dorosłych,
- brak takich korzyści z posiadania rachunku bankowego, które byłyby dedykowane ludziom młodym. W dalszej części swojego wystąpienia p. D. Maison uznała tę barierę za najistotniejszą.

Do barier o relatywnie małym znaczeniu zaliczono: przejmowanie wzorców rodzinnych, tzw. społeczny dowód słuszności (postępowanie takie samo jak innych w otoczeniu), kult gotówki, styl życia, obawy związane z bezpieczeństwem, lęk przed utratą kontroli nad pieniędzmi. Porównanie powyższych wyników badania z odpowiednimi wynikami przeprowadzonego wcześniej badania osób starszych (65+) wskazuje, iż relatywnie małą rolę odgrywa kult gotówki i obawy o bezpieczeństwo pieniędzy, a także niechęci i nieufności wobec banków. Bariery technologiczne, bardzo istotne w przypadku osób starszych, praktycznie nie występują.

Podsumowując wyniki badania, wyrażono pogląd, że najmniejszy potencjał wzrostu ubankowienia występuje w grupie „odciętych od świata” (biernych). Badane osoby podchodziły do perspektywy posiadania rachunku i kontaktu z bankiem bez lęku, a w tej grupie wzrost ubankowienia mógłby nastąpić wskutek przymusu zewnętrznego. W przypadku „wiecznych dzieci” sposobem na zwiększenie ubankowienia byłoby pokazanie im, w specyficzny, przemawiający do nich sposób, korzyści, jakie mogłyby odnieść posiadając rachunek bankowy i korzystając z niego. W odniesieniu do grupy „ubankowionych od jutra” skuteczna mogłaby się

okazać próbą dotarcia do nich przez ich ubankowionych rodziców. W tym aspekcie uznano za wskazane zakładanie przez rodziców rachunku dzieciom już w wieku 16 lat. Ubankowanie przez rodziców dzieci młodszych niż osiemnastoletnie mogłoby znacznie poprawić ubankowanie Polaków w grupie wiekowej 18-24 lata. Na tle znacznego zróżnicowania postaw życiowych badanej grupy Polaków sugerowano, że znalezienie efektywnych sposobów dotarcia do nich będzie procesem trudnym i skomplikowanym, wymagającym dalszych badań. Wydaje się, iż, zależnie od postaw życiowych młodych ludzi, pożądane efekty mogłyby przynieść: podkreślanie funkcjonalności przydatnych w świecie „zabawowym”, modelowanie postaw, np. poprzez wprowadzenie posiadania rachunku bankowego do kanonu mody młodzieżowej, a także podjęcie próby dotarcia do młodych ludzi poprzez Internet i rówieśników.

W dyskusji poinformowano, że przedmiotowa grupa nieubankowionych Polaków będzie obiektem działań prowadzonych w ramach ADF. Zauważono, że badanie ilościowe, którego wyniki byłyby istotne dla banków w aspekcie marketingowym, można by przeprowadzić z wykorzystaniem internetowego panelu badawczego.

Rada zapoznała się z raportem z badania barier związanych z ubankowaniem wśród osób młodych w Polsce i omówiła wnioski wynikające z tego badania w aspekcie dalszego rozwoju obrotu bezgotówkowego.

Informacja o realizacji Programu Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego w Polsce na lata 2014-2020 w I półroczu 2014 r.

Informację na powyższy temat przedstawiła Koalicja na Rzecz Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności na posiedzeniu Rady w dniu 12 grudnia 2014 r. Zaprezentowany materiał informacyjny, przyjęty przez Prezydium Koalicji na posiedzeniu w dniu 18 listopada 2014 r., składał się z następujących części:

- części I, w której przedstawiono poziom wskaźników monitorowania realizacji celu głównego i poszczególnych celów szczegółowych określonych w Programie, z wyjątkiem celu szczegółowego nr 5, dotyczącego zwiększenia konkurencyjności, bowiem w Programie nie określono wskaźników monitorowania dla tego celu,
- części II, poświęconej omówieniu odpowiednich działań, podjętych przez podmioty zaangażowane w realizację Programu. Informacje zawarte w tej części materiału pochodziły jedynie od 15 członków Koalicji i obejmowały tylko półroczny okres realizacji Programu. Informacje pochodzące także od innych podmiotów zobowiązanych do realizowania celów określonych w Programie zostaną przedstawione w raporcie za cały rok 2014.
- części III, obejmującej wnioski.

Na podstawie zebranych danych i informacji za I półrocze 2014 r sformułowano następujące wnioski o stanie realizacji Programu:

1. Wiele wskaźników wykazuje pozytywny kierunek zmian, inne wymagają jeszcze uzupełnienia o odpowiednie dane bądź wyniki badań.
2. Część działań zostanie podjęta, zgodnie z harmonogramem, albo w drugim półroczu 2014 r., albo dopiero w 2015 r., pełniejszej oceny stanu realizacji Programu będzie więc można dokonać w późniejszym terminie. Analiza stanu realizacji Programu w dłuższym okresie może wskazać na zasadność zweryfikowania niektórych wskaźników i działań określonych

w dwóch dokumentach, będących częściami Programu: w *Planie operacyjnym na lata 2016-18*, a być może również w *Rekomendacjach dla Rządu*.

3. Raport ze stanu realizacji Programu za cały 2014 r. obejmie informacje o realizacji *Rekomendacji dla Rządu* przez podmioty sektora rządowego. Prezentowany materiał zawierał tylko informacje uzyskane z Ministerstwa Finansów. Wyżej wymieniony raport zostanie przedstawiony Radzie na posiedzeniu we wrześniu lub w grudniu 2015 r.

Rada zapoznała się z informacją o realizacji Programu Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego w Polsce na lata 2014-2020 w I półroczu 2014 r.

2.2.3. Opinie Rady na temat opracowań przeznaczonych do przedłożenia Zarządowi NBP

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2013 r.

Na posiedzeniu w dniu 14 kwietnia 2014 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2013 r. i pozytywnie ją zaopiniowała.

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2014 r.

Na posiedzeniu w dniu 26 września 2014 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2014 r. i pozytywnie ją zaopiniowała.

3. Podsumowanie

W 2014 roku Rada prowadziła działalność odpowiadającą zakresowi jej zadań, określone w *Uchwale Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego*.

W omawianym okresie, podczas czterech posiedzeń, Rada rozpatrzyła 34 tematy, w tym 31 spośród 33 tematów zawartych w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2014 r.* i 3 tematy dodatkowe, nieujęte w *Planie*.

Materiały do dyskusji zostały opracowane przez NBP, ZBP, KIR S.A. KDPW S.A., Ministerstwo Finansów i eksperta zewnętrznego, p. dr hab. Dominikę Maison, profesora Uniwersytetu Warszawskiego.

W roku sprawozdawczym w działalności Rady zdecydowanie dominowały zagadnienia związane z usprawnianiem obrotu płatniczego, a wśród nich zagadnienia związane z różnymi aspektami rozwoju obrotu bezgotówkowego, w tym z kartami płatniczymi. Za szczególnie istotne należy uznać prace analityczne dotyczące opłat bankomatowych, prowadzone przez Zespół Roboczy ds. Opłat Bankomatowych, powołany z inicjatywy Rady.

W obszarze związanym z usprawnianiem obrotu płatniczego Rada zajęła się również kwestiami związanymi z zasadnością uczestnictwa złotego w systemie CLS. Po zapoznaniu się z wynikami

odpowiednich analiz Rada uznała, że decyzja dotycząca dalszych działań zmierzających do włączenia złotego do systemu CLS byłaby obecnie przedwczesna.

Wśród zagadnień dotyczących włączania się polskiego systemu płatniczego do jednolitego obszaru płatniczego Unii Europejskiej na szczególną uwagę zasługuje tematyka związana ze stanem dostosowania Polski do przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiającego wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 924/2009 oraz z pracami prowadzonymi przez Grupę KDPW w dziedzinie usług w zakresie transakcji repo.

Podobnie jak w latach ubiegłych, Rada stanowiła forum wymiany informacji, poglądów i opinii w sprawach istotnych dla funkcjonowania polskiego systemu płatniczego. W powyższych kwestiach Rada wypracowywała wspólne opinie, stanowiska, rekomendacje i wnioski oraz inicjowała działania niezbędne do realizacji uzgodnionych i przyjętych propozycji, pełniąc rolę koordynatora działań Narodowego Banku Polskiego, Związku Banków Polskich oraz innych podmiotów - uczestników polskiego systemu płatniczego.

Rada ds. Systemu Płatniczego zwraca się do Zarządu Narodowego Banku Polskiego z wnioskiem o przyjęcie niniejszego sprawozdania.

Piotr Wiesiołek
Pierwszy Zastępca Prezesa
Narodowego Banku Polskiego

Załącznik nr 1

Członkowie Rady ds. Systemu Płatniczego oraz osoby zastępujące członków Rady w 2014 r.

1.	Piotr Wiesiołek	Przewodniczący Rady, Wiceprezes NBP – Pierwszy Zastępca Prezesa NBP
2.	Krzysztof Pietraszkiewicz	Wiceprzewodniczący Rady, Prezes Zarządu Związku Banków Polskich
3.	Piotr Alicki	Zastępujący Członka Rady, Wiceprezes Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A.
4.	Janusz Diemko <i>(do 9 maja 2014 r.)</i>	Członek Rady, Prezes Zarządu First Data Polska S.A.
5.	Richard Gaskin	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku BPH S.A.
6.	Zbigniew Jagiełło	Członek Rady, Prezes Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A.
7.	Andrzej Jakubiak	Członek Rady, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego
8.	Jerzy Józkowiak	Członek Rady, Prezes Zarządu Poczty Polskiej S.A.
9.	Wojciech Kowalczyk <i>(do 31 maja 2014 r.)</i>	Członek Rady, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów
10.	Wojciech Kwaśniak	Zastępujący Członka Rady, Zastępca Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego
11.	Luigi Lovaglio	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A.
12.	Kazimierz Małecki	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A.
13.	Tomasz Pasikowski	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor ds. Operacji i Bezpieczeństwa, BRE Bank S.A.
14.	Piotr Piłat <i>(do 31 maja 2014 r.)</i>	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor Departamentu Rozwoju Rynku Finansowego w Ministerstwie Finansów
15.	Dorota Podedworna-Tarnowska <i>(od 21 października 2014 r.)</i>	Członek Rady, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów
16.	Iwona Sroka	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.
17.	Cezary Stypułkowski	Członek Rady, Prezes Zarządu BRE Banku S.A.
18.	Jerzy Zań	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor Zarządzający Banku BPH S.A.
19.	Adam Tochmański	Sekretarz Rady, Dyrektor Departamentu Systemu Płatniczego Narodowego Banku Polskiego
20.	Józef Wancer	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Gospodarki Żywnościowej S.A.
21.	Damian Zapłata <i>(od 1 września 2014 r.)</i>	Członek Rady, Prezes Zarządu First Data Polska S.A.

Roczny plan pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2014 r.

I. 14 kwietnia

1. Sprawozdanie z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2013 r. (NBP) – A
2. Przyjęcie *Rocznego planu pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2014 r.* (NBP) – A
3. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2013 r. (NBP) – A
4. Analiza kosztów i opłat na rynku bankomatowym w Polsce i ich wpływu na rozwój obrotu bezgotówkowego (NBP) – A
5. Raport *Produkt cash back, jako alternatywne źródło dostępu do gotówki, i możliwości jego dalszego rozwoju w Polsce* (NBP) – A
6. Raport z badania postaw Polaków wobec obrotu bezgotówkowego (prof. D. Maison) – A
7. Informacja na temat wdrożenia przez banki rekomendacji Rady ds. Systemu Płatniczego w zakresie bezpieczeństwa kart zbliżeniowych z dnia 30 września 2013 r. (ZBP) – A
8. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w IV kwartale 2013 r. (NBP) – B
9. Informacja o kartach płatniczych – IV kwartał 2013 r. (NBP) – B
10. Sprawozdanie z migracji SEPA w Polsce (ZBP) – B
11. Nowelizacja normy polecenie przelewu/wpłata gotówkowa (ZBP) – B
12. Niekartowe schematy płatności bezgotówkowych na świecie (dr M. Kisiel) – B
13. Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (czerwiec-grudzień 2013 r.) (NBP) – B

II. 13 czerwca

1. Zmiany w sposobie numeracji banków i ich jednostek organizacyjnych (NBP) – A
2. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w I kwartale 2014 r. (NBP) – B
3. Informacja o kartach płatniczych – I kwartał 2014 r. (NBP) – B

III. 26 września

1. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2014 r. (NBP) – A
2. Raport z prac Zespołu Roboczego ds. Opłat Bankomatowych (NBP) – A

3. Usługi Grupy KDPW w zakresie transakcji repo (KDPW) – **A**
4. Ocena zasadności i możliwości uczestnictwa polskich banków i złotego w systemie CLS (ZBP) – **A**
5. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w II kwartale 2014 r. (NBP) – **B**
6. Informacja o kartach płatniczych – II kwartał 2014 r. (NBP) – **B**
7. Model funkcjonowania elektronicznej faktury w sektorze bankowym (ZBP) – **B**
8. Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (grudzień 2013 r. – czerwiec 2014 r.) (NBP) – **B**

IV. 12 grudnia

1. Raport z badania postaw młodego pokolenia Polaków wobec obrotu bezgotówkowego (NBP) – **A**
2. Przedstawienie przez organizacje płatnicze i operatorów bankomatów formalnego stanowiska w odniesieniu do wniosków i rekomendacji zawartych w Raporcie z prac Zespołu Roboczego ds. Opłat Bankomatowych (organizacje płatnicze, operatorzy bankomatów, ZBP) – **A**
3. Informacja na temat stanu prac Zespołu roboczego ds. badania kosztów instrumentów płatniczych na rynku polskim (NBP) – **A**
4. Informacja o realizacji *Programu Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego w Polsce na lata 2014-2020* (Koalicja na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności) – **A**
5. Informacja na temat stanu dostosowania Polski do przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiającego wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 924/2009 – analiza i wnioski (NBP) – **A**
6. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w III kwartale 2013 r. (NBP) – **B**
7. Informacja o kartach płatniczych – III kwartał 2013 r. (NBP) – **B**
8. Dobre praktyki w sprawie obsługi osób z niepełnosprawnościami przez banki (II edycja) (ZBP) – **B**
9. Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE za 2013 r. (NBP) – **B**